

Prikaz knjige

UDK: 339.97(049.32)

doi: 10.5937/ekonhor1202133G

INTRODUCTION TO INTERNATIONAL POLITICAL ECONOMY

Balaam, D. N., & Veseth, M. (Eds.). (2008). New Jersey, NJ: Pearson Education, Inc.
ISBN 978-0-13-514322-3, XVIII+509

Milka Grbić*

Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu

U knjizi pod naslovom *Introduction to International Political Economy*, koju su priredili Balaam, D. N. i Veseth, M., grupa autora, na sveobuhvatan način, analizira brojna složena pitanja međunarodne i globalne ekonomije. Knjiga je strukturirana u pet delova koji predstavljaju zaokruženu celinu kako sa teorijskog, tako i sa praktičnog stanovišta.

U prvom delu knjige pod naslovom *Pogledi Međunarodne Političke Ekonomije (MPE)*, (Poglavlja 1-5), Balaam, D. N. i Veseth, M. izlažu ključne konceptualne postavke MPE. Naglasak se stavlja na teorijske koncepte neophodne za razmatranje i razumevanje pitanja i problema u okviru MPE, kao što su: merkantilizam, liberalizam i strukturalizam. Navedeni pristupi omogućili su autorima razmatranje mogućih pravilnosti nastajanja i razvoja kompleksnih ekonomskih pojava, koje proučava MPE. U fokusu su različiti akteri (pojedinci, klase, države) i njihov odnos prema tržištu, različitim ekonomskim aktivnostima i alternativnim strukturama društva. Pri tome, naglašavaju se različite vrednosti, kao što su moć i bogatstvo nacije, ekonomske slobode, a u cilju formulisanja jedinstvenog stava o mogućnostima rešavanja problema uzrokovanih društveno-ekonomskim i političkim krizama.

Predmet proučavanja u drugom delu knjige, pod naslovom *Strukture u MPE: proizvodnja, finansije, bezbednost i znanje*, (Poglavlja 6-10, autori: Balaam, D. N., Veseth, M., Singleton, R.), su dogovori, sporazumi, institucije i drugi odnosi koji povezuju ljude na različite načine. Ukazuje se na međunarodnu trgovinu kao središnju temu o kojoj se raspravlja u MPE. Rast međunarodne trgovine odraz je rastuće globalizacije i liberalizacije kretanja roba, usluga, rada i kapitala. Povezujući zemlje, trgovina utiče na stvaranje značajne ekonomske, političke i društvene međuzavisnosti. Međutim, ovaj proces rezultira i stvaranjem tenzija i sukoba između zemalja. Naime, dok za većinu zemalja trgovina predstavlja način generisanja prihoda, otvaranja novih radnih mesta i prisvajanja rastućih profita, dotle je za zemlje u razvoju trgovina, često, kritična komponenta njihovih razvojnih planova, pre svega, zbog niske konkurentnosti. Pri tome su države primorane, više nego ikada, da regulišu trgovinu kako bi ograničile i povećale koristi.

U trećem delu knjige pod naslovom *Tenzije između države i tržišta danas* (Poglavlja 11-14, autori: Balaam, D. N., Veseth, M., O'Neil, P. H., Dillman, B.) razmatra se problematika relevantna za zemlje u razvoju. Ukazuje se na fundamentalne probleme između ekonomije i politike, koji se pojavljuju u procesu integracije. Na bazi analize ključnih pitanja Evropske unije, Balaam, D. N.

* Korespondencija: M. Grbić, Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Đ. Pucara 3, 34000 Kragujevac, Srbija;
e-mail: mgrbic@kg.ac.rs

i Veseth, M. naglašavaju da je regionalizam jedan od najvažnijih političkih i ekonomskih trendova. Prisutno je sve snažnije regionalno ekonomsko integrisanje, pa dolazi do uspona regionalnih trgovinskih blokova. Ukazuje se da je ekonomska integracija pretpostavka veće efikasnosti korišćenja ograničenih resursa i veće stope ekonomskog rasta. Međutim, integrisana tržišta ne znače nužno i integrisane države. Dok određene države, pre svega, visoko razvijene, smatraju da im integracija donosi prednosti, druge se drže nacionalnog ekonomskog prostora u kome brane svoje stečene pozicije. To ukazuje na specifičnost uslova stvaranja različitih oblika regionalne saradnje i integracije i na kompleksnost procesa formiranja regionalnih entiteta. Osnovna ideja je traženje odgovora na pitanje - da li je ekonomija važnija od politike - koje je i na početku XXI veka još uvek bez odgovora.

U Poglavlju 13, pod naslovom *Države i tržišta u tranziciji* (O'Neil, P.H.), navodi se da je transformacija političkog i ekonomskog sistema bila jedan od najvećih izazova za socijalističke zemlje. Transformacija socijalističkog sistema podrazumeva izgradnju novih političkih i ekonomskih institucija, pre svega, promenu pravnog poretka, privatizaciju državne svojine i stvaranje tržišta, na kome se cene faktora proizvodnje, dobara i usluga slobodno formiraju. Uspešnost reformi različita je od zemlje do zemlje. Autor ističe da se Poljska, Mađarska i Republika Češka često navode kao primeri uspešne tranzicije, pa se pridruživanje ovih zemalja Evropskoj uniji smatra priznavanjem njihovog napretka u političkom i ekonomskom smislu. Autor ukazuje na to da je teško uspostaviti ravnotežu između ekonomskih i političkih promena, jer promene u jednoj oblasti utiču na promene u drugoj.

U četvrtom delu naslovljenom *MPE Severa i Juga* (Poglavlja 15-17, Kukreja, S., DeHart, M., Kontogeorgopolous, N., Balaam, D. N., Veseth, M.), razmatraju se ključna pitanja odnosa između industrijalizovanih i manje razvijenih zemalja. Pri tome, Balaam, D. N. i Veseth, M. u prvi plan stavljaju transnacionalne korporacije, koje su za jedne pokretači rasta manje razvijenih zemalja, a za druge, gigantske poslovne organizacije koje dominiraju u proizvodnji širom sveta i predstavljaju način eksploatacije jeftine radne snage i prirodnih resursa u manje razvijenim zemljama. Ističe se da transnacionalne korporacije ne investiraju

isključivo u manje razvijene zemlje, s obzirom da su njihove filijale najčešće locirane u visokorazvijenim zemljama. Svrha razmatranja lokacije poslovanja i ekonomske moći transnacionalnih korporacija je, između ostalog, sagledavanje tokova stranih direktnih investicija, čiji su nosioci transnacionalne korporacije.

U završnom delu - *Globalni problemi* (Poglavlja 18-21), Dillman, B., Balaam, D. N. i Veseth, M. naglašavaju da mnogi problemi sve više prevazilaze međunarodne okvire, i po svom karakteru postaju globalni. Ukazuje se na to da međunarodni tokovi dobara, usluga i ljudi koji se odvijaju na nelegalan način, sve izraženiji problemi siromaštva, nekontrolisano iscrpljivanje prirodnih resursa i zagađivanje životne sredine predstavljaju ključne probleme savremenog sveta. Za njihovo uspešno rešavanje neophodno je organizovanje delovanje, počev od lokalnih organa vlasti (gradovi i opštine), do državnih i međunarodnih organizacija i institucija.

Problematika koja je predmet MPE je kompleksna i raznovrsna, usled čega je neophodan multidisciplinarni pristup u izučavanju međunarodnih i globalnih problema. Potrebna je integrisana analiza koja koristi metode političkih nauka, ekonomije, sociologije. Ova sinteza je poželjna, između ostalog, i zbog sklonosti pojedinih naučnih disciplina da se fokusiraju samo na određene elemente složenih problema savremenog sveta.

Koncept MPE, u kojem se komplementarno prožimaju politika, ekonomija, sociologija, od presudne je važnosti za proširenje znanja šire naučne i stručne javnosti. Knjiga upućuje na duboko promišljanje ključnih ekonomskih, političkih, socioloških pitanja modernog društva. Sveobuhvatnom analizom brojnih teorija, autori razmatraju aktuelne probleme koji stoje pred ekonomijama savremenog društva. Načelno, postaje sve jasnije da jednostranost u sagledavanju odnosa između države i tržišta, domaćeg i međunarodnog, kao i politike i ekonomije, ne omogućava valjan odgovor na širok spektar pitanja savremenog sveta. Neophodan je kompleksan pristup u analizi brojnih problema sa kojim se suočava savremeno društvo, što upravo omogućava MPE.

Značaj knjige *Introduction to International Political Economy* je višestruk. Pre svega, knjiga pruža

fundamentalna znanja neophodna za objektivnije razumevanje funkcionisanja savremenog sveta. Pored toga, autori, uz teorijski aspekt istraživanja, ukazuju i na njihov praktični značaj. Isticanje kritičkog i

kreativnog razmišljanja, kao ključnog pristupa u savremenoj nauci, predstavlja jedan od značajnijih stavova koji autori u knjizi zastupaju.

Primljeno 13. jula 2012,
nakon revizije,
prihvaćeno za publikovanje 17. jula 2012.

Milka Grbić je asistent na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Kragujevcu, na nastavnom predmetu Osnovi ekonomije. Student je doktorskih studija na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Kragujevcu. Bavi se izučavanjem relevantnih pitanja ekonomske politike i finansijskih tržišta.